

TERZIJDE

DE FAUST VAN PJEROO

Pjeroo Roobjee¹ is een heel aparte figuur in de Vlaamse culturele wereld. Hij geniet niet alleen bekendheid als schilder en graficus, maar ook als literair auteur, causeur en entertainer². Meermaals werd hij onderscheiden, onder meer met de Louis Paul Boonprijs (1998) en de Arkprijs van het Vrije Woord (1998). Zijn literaire oeuvre is heel uiteenlopend: verhalen, gedichten, romans, en ook behoorlijk wat toneel. Hij vertaalde en bewerkte heel wat toneelteksten (bv.: van Marcel Achard, Gildas Bourdet, Fernand Crommelynck, Tankred Dorst), en schreef ook meerdere oorspronkelijke toneelstukken zoals *Wolfsklem* (creatie 1986) en *Mijn zoetje Junior* (creatie 1989). Soms liet hij zijn inspiratie terzelfdertijd grasduinen langs het werk van Tsjechov, Shakespeare, Claus en Crommelynck (cf. het stuk *Omhelzingen*, creatie 2000 Fakkeltheater Antwerpen). Enkele bewerkingen zijn slechts in de verte 'geïnspireerd door' of geschreven 'naar' bestaande teksten, en kunnen beschouwd worden als volledig eigen creaties. Zoals bijvoorbeeld *De verrijzenis van de fameuze Monseigneur Hamlet, Prins van Denemarken* (creatie Nederlands Toneel Gent, 1992). Ook deze *Faust ofte Krakeling beneden de Louteringsberg*, geïnspireerd door het aloude verhaal van Doctor Faustus in de versie van Goethe, is een volwaardig nieuw stuk. Roobjee schreef deze Faust-versie op vraag van de acteurs Jan Declair en Koen De Sutter, en van het Theater Zuidpool te Antwerpen. De samenwerking tussen Roobjee en Declair dateert al van enkele decennia terug: Declair speelde onder meer de soloproductie *Het Offer is te kort* (1984) en *Wolfsklem* (geïnspireerd op het dierenepos Ysengrimus, 1986) met zijn toenmalige gezelschap Karmyn-Ishidoor, en hij regisseerde Roobjee's versie van *Hamlet* bij het Nederlands Toneel Gent in november 1992. Ze zijn zielsverwanten en vrienden.

De tekstuitgave³ van *Faust ofte Krakeling beneden de Louteringsberg* van Roobjee omvat slechts een goede vijftig bladzijden, de *Faust* (een en twee) van Goethe in de vertaling van Adama van Scheltema (Amsterdam: Wereldbibliotheek 1982) telt 436 pagina's. Om de versie van Goethe integraal te vertolken is er een hele stoet van acteurs en actrices nodig, Roobjee laat het verhaal vertellen en vertolken door slechts twee spelers. Overigens is de tekst van Roobjee alles behalve een erg verkorte of fel ingedikte versie van Goethe's magnum opus. Roobjee herschept Faust tot een nieuw personage. Het gaat wel degelijk over een *Herr Faust*, die zijn ziel aan de duivel verkoopt in ruil voor vierentwintig jaren trouwe dienst vanwege Mefisto, die al zijn wensen moet vervullen. Een Faust die door Mefisto naar de hel dreigt meegevoerd te worden, waarbij Mefisto toch de duimen moet leggen. Maar die zeker niet door de bemiddeling van Gretchen of Mater Gloriosa (of welke

vorm dan ook van ‘das ewig Weibliche’) ten hemel wordt geleid. Het is een Herr Faust die uiteindelijk tot het besef komt dat de duivel niet bestaat (tenzij enkel maar tussen zijn eigen oren), waarop hij tijdens een uitbundige vreugdedans door een hartaderbreuk aan zijn einde komt.

Abondant

Roobjee hanteert in zijn Faust-versie (zoals in zijn vorige theaterteksten) weerom een uitbundige en beeldrijke taal, vol met woordspelingen, archaïsmen, of zelfgemaakte woorden. Voor sommigen is deze oeverloze vloed van het goede te veel, anderen krijgen maar niet genoeg van dit abondante woordenspel. Eén ding is zeker: Roobjee is hier eens te meer een duivelse en sublieme taalkunstenaar, met een eigen uitzonderlijke en hoogst persoonlijke, barokke en (laat ons het woord maar gebruiken:) unieke stijl.

In *Faust ofte Krakeling beneden de Louteringsberg* zien we op de scène de twee vertolkers in een klassiek burgerlijk pak (dat al wat gedragen lijkt), maar zonder das. Jan Declair speelt voornamelijk de rol van Faust, en Koen De Sutter voornamelijk deze van Mefisto, maar als het moet of pas geeft wippen ze op een vingerknip over naar een van de vele andere personages die het wondere wereldje van Pjeroo's Faustversie rijk is. Declair haalt opnieuw zijn komische talenten naar boven (die hij enkele decennia geleden zo magistraal hanteerde in onder meer in de *Obscene Fabels* en *De Tijger en andere Verhalen* van Dario Fo) en Koen De Sutter is daarbij zijn evenwaardige compagnon. In een erg sober decor, met een functionele sculptuur (of installatie) van beeldend kunstenaar Nadia Naveau⁴ ‘vertellen’ ze het ganse verhaal met een vanzelfsprekendheid, alsof ze heel hun leven lang niets anders hebben gedaan dan de abondante taal van Roobjee reproduceren. Moeilijk voor de acteurs om uit het hoofd te leren? De tekst van Roobjee zit zo vol met amusante woordspelingen en geestige verwijzingen, dat het vrij makkelijk was - zo vertelde Jan Declair ons - om de tekst tijdens de repetities te assimileren, omdat ze er zelf zoveel lol aan beleefden. En dat was aan de voorstelling⁵ ook te zien en te horen: het spelplezier van het duo Declair-De Sutter spatte gewoon van de scène af. Zowat twee uur lang. Met als één van de magistrale toppers de verleidingsscène tussen Faust en Gretchen. Met enkele technieken van de slapstick bij de hand, maken die twee bonkige en terzelfdertijd bijzonder kwieke en kronkelende mannen van deze scène een hilarisch, erotisch én intelligent hoogtepunt. Een overrompelende voorstelling die je als toeschouwer niet alleen méér mens, maar ook een gelukkiger mens maakt.

Toon BROUWERS

NOTEN

- 1 Pjeroo Roobjee is een pseudoniem van Dirk De Vilder (*1945)
- 2 Cf. website van Pjeroo Roobjee: <http://www.roobjee.be/site/index.html>
- 3 Tekstuitgave: Pjeroo Roobjee, *Faust ofte Krakeling beneden de Louteringsberg*, Antwerpen: Bebuquin, 2012. ISBN: 978-90-75175-32-5
- 4 Nadia Naveau (1979) studeerde aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen.
- 5 Voorstelling bijgewoond in de Arenbergshouwburg te Antwerpen, op dinsdag 27 november 2012. De première vond plaats te Gent in het NTGent, op 20.09.2012.